

Коцюмбас О. Р.,

асп. кафедри новітньої історії України, Львівський національний університет ім. Івана Франка, м. Львів

АКАДЕМІЧНА ГІМНАЗІЯ У ЛЬВОВІ: УЧНІВСЬКИЙ СКЛАД ДРУГОЇ ПОЛОВИНИ XIX – ПОЧАТКУ XX СТ.

Анотація. У статті висвітлено маловідомі сторінки діяльності Академічної гімназії у Львові у другій половині XIX – на початку XX ст. Головна увага звернена на учнівський склад гімназії: загальну кількість учнів, їхню національну і конфесійну приналежність, соціальне походження.

Ключові слова: Львів, Академічна гімназія, навчання, учнівський склад.

Kotsiumbas O. R.,

Postgraduate of Department of Modern History of Ukraine, Ivan Franko National University of Lviv, Lviv

ACADEMIC GYMNASIUM IN LVIV: STUDENTS OF THE LATE XIX – EARLY XX CENTURY

Abstract. The article reveals recondit pages of functioning of the Academic Gymnasium in Lviv in the second half of XIX - early XX century. Main attention is paid to the gymnasium's students: the total number, their nationality, religious affiliation and social origin.

Keywords: Lviv, Academic Gymnasium, studying, students.

Постановка проблеми. Історія Академічної гімназії сягає своїм корінням в далеке минуле і має багату історію. У даній статті проаналізовано учнівський склад гімназії, як найвагомійший аспект діяльності навчального закладу в період другої половини XIX – початку XX ст.

Аналіз досліджень і публікацій. Певна інформація з історії академічної гімназії у Львові міститься у спогадах колишнього учня гімназії С. Шаха – "Львів – місто моєї молодости. Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія", а також у монографії І. Курляк "Українська гімназійна освіта у Галичині (1864-1918 рр.)". Джерельною базою статті стали щорічні звіти дирекції гімназії.

Виклад основного матеріалу дослідження. У результаті першого поділу Польщі в 1772 р. на приєднаних землях австрійський уряд утворив провінцію під назвою королівство Галіції і Лодомерії, і починаючи з 80-х р. XVIII ст. на всій території імперії Габсбургів проводилися соціальні та політичні реформи в дусі освіченого абсолютизму, завданням яких було централізувати й уніфікувати управління багатонаціональною державою¹. У цих планах уряд відводив значну роль організації освіти, у тому числі середньої та вищої. Керуючись усвідомленням потреби готувати для новоствореної провінції кадри різних спеціальностей – чиновників, суддів, учителів, медиків, священників, уряд відродив у Львові університет на підставі відповідного Акту, виданого імператором Йосифом II в жовтні 1785р. Урочисте відкриття університету відбулося 16 листопада 1784 р.². При університеті 24 жовтня 1784 року відкрито гімназію, яка отримала назву "академічна", оскільки її випускники зараховувалися до університету без вступних іспитів³. Отже, Академічна гімназія у Львові була найстарішою серед гімназій не тільки в Галичині, але й в українських землях загалом.

У 1862-1906 роках гімназія знаходилася у приміщенні Народного дому (суч. вул. Театральна 22). У вересні 1907 р. навчання розпочалося в новозбудованому будинку на вулиці Л. Сапегі (суч. вул. С. Бандери, 14), а в Народному домі продовжувала діяльність Філія гімназії.

Мовою викладання до 1848 р. в Академічній гімназії була латинська мова, згодом – німецька. З 1867 р. у початкових класах, а з 1874р. в усіх класах викладання велося українською мовою. Починаючи з 1850 р. навчання у гімназії тривало вісім років⁴.

Учні гімназії навчалися за традиційною австрійською програмою навчання, яку в Галичині з 1867 року дещо трансформували з огляду на місцеві умови. За цією програмою учні вивчали наступні предмети: релігію, латинську, грецьку, українську мови, польську мову, як обов'язкову, німецьку мову, історію, географію, математику, фізику з хімією, природу та пропедевтику філософії, загалом 12 обов'язкових предметів. До необов'язкових предметів належали – каліграфія, малювання, стенографія, співи та французька мова. Записавшись на вивчення необов'язкових предметів, учні мали їх вивчати з такою ж відповідальністю, як і обов'язкові⁵.

Упродовж з 1875-1895 років питома вага конкретних дисциплін у навчальному плані Львівської академічної гімназії була така: понад 60% навчального часу припадало на вивчення мов, в тому числі понад 34% займали класичні мови. Природно-математичний цикл становив менше 25%, а суто математичні дисципліни – 10,6%⁶.

Зміни в переліку обов'язкових навчальних дисциплін відбулися у 1909 р., коли було видано нові плани для галицьких класичних гімназій. У цьому плані реформа 1909 р. стала прогресивною оскільки раціоналізувала зміст середньої освіти, зокрема дисципліни природничо-математичного циклу, матеріал яких приведено у відповідність з рівнем розвитку університетської науки. Отже, тепер до обов'язкових навчальних предметів належали: релігія – 2 год. на тиждень в усіх класах; українська мова (як мова викладання) по 3-4 год. на тиждень; латинська мова – 5-6 год. в тиждень; грецька мова починаючи з III. кл. – 4-5 год. в тиждень; німецька мова – 4-5 год. в тиждень; історія 2-3 год. в тиждень; географія по 2 год. на тиждень в молодших класах; математика 3 год. в тиждень; історія природи по 2 год. в двох молодших і двох старших класах; фізика і хімія – 2-4 год. в тиждень у двох молодших і двох старших класах; пропедевтика філософії у VII. Кл – 1год., а у VIII. кл. – 2 год.; польська мова – 2 год. на тижні в усіх класах⁷.

До необов'язкових предметів належали – історія рідного краю, французька мова, малювання, співи, стенографія, гімнастика. Проаналізувавши звіт гімназії за 1911-1912 навчальний рік можна зробити такі висновки: з 521 учня гімназії відвідували додатково польську мову майже 62%; гімнастику – 66% учнів; історію рідного краю – 36%; співи – 17%; малювання – 11%; французьку мову приблизно 7%; стенографію 4% учнів.

Влітку 1906 року Міністерство віровизнань і освіти Австро-Угорщини та Крайова шкільна рада дозволили організувати в гімназії Філію, починаючи з 1 вересня 1907 року. Записи учнів на навчання як до головного закладу, так і до філіалу відбулися 12-14 вересня. До всіх класів записалися 1172 учні, що було на 110 більше, ніж попереднього року. В новому будинку розміщено 16 класів: I а, б, в; II а, б; III а, б; IV а, б; V а, б; VI а, б; VII а, б. та VIII – разом 788 учнів. Філія гімназії залишалася на третьому поверсі Народного дому з окремим керівником-управителем і з наступною кількістю класів та учнів I а, б; II а, б; III а, б; і IV разом 384 учні. У 1909 році до гімназії записалося 1307 учнів. В головному корпусі сформовано 17 класів (722 учні), а у філії 12 класів з I по VI (585 учнів)⁸.

Навчальний рік складався з двох семестрів: осіннього (вересень-січень) і весняного (лютий - червень). Учням щороку надавали додаткові канікули на час Різдва та Великодніх свят.

Для підготовки учнів до навчання в гімназії та здачі вступних іспитів у перший клас в 1877 р. відкрито підготовчий клас, який діяв у структурі гімназії протягом сімнадцяти років. За цей час його закінчили 593 учні, а найчисельнішим він став у 1893 році, коли налічував 69 вихованців⁹.

При вступі до першого гімназійного класу від учнів вимагали певного рівня знань, котрими вони мали володіти, після завершення навчання в чотирикласних народних школах. Починаючи з 1888 року створювалися екзаменаційні комісії для прийому вступних іспитів в I клас гімназії¹⁰.

Вступні випробування складали з релігії, мови викладання, німецької мови та математики. З математики, наприклад, необхідно було знати чотири математичні дії, таблицю множення та основні метричні міри¹¹. Якщо вступник до класичної гімназії не складав успішно вступних іспитів до першого класу, то протягом року не мав права вступати до будь-якої іншої середньої школи.

На початку липня кожного року випускники здавали іспити зрілості (матуру)¹². Для проведення випускних іспитів створювалася спеціальна іспитова комісія, до складу якої входив директор та всі викладачі, які проводили заняття у випускному класі. Очоловав комісію інспектор середніх шкіл Крайової шкільної ради. Процедура здачі іспитів була тривалою і виснажливою для учнів. Письмові екзамени проводилися кожного дня з розрахунком 5 годин робочого часу для кожного предмету. Після здачі письмового

іспиту учнів допускали до здачі усного іспиту, котрий здавали групами в кількості по 4-5 осіб. Якщо знання випускника були незадовільними лише з одного предмету, то комісія могла надавати йому право повторної перездачі іспиту після канікул¹³. Кращим випускникам видавали свідоцтва зрілості з відзнакою. Отримання свідоцтва зрілості означало готовність випускників гімназії до університетських студій.

У другій половині XIX ст. шкільні класи гімназії були переповнені учнями, до того ж в одному і тому ж класі навчалися учні різного віку. Так у 1876-1877 навчальному році з 60 учнів першого класу котрий ділився на два паралельних, 10 років мав 1 учень, 11 років – 13; 12 років – 11; 13 років – 12; 14 років – 15; 15 років – 4; 16 років – 2 учні; 17 років – 2 учні. У восьмому класі гімназії з 30 учнів: 27 років мав 1 учень; 25 років – 1; 24 роки – 1; 23 роки – 1; 22 роки – 8; 21 рік – 3; 20 років – 8; 19 років – 5; 18 років – 2 учні¹⁴.

Через 20 років, у 1896-1897 навчальному році, з 84 учнів першого класу котрий ділився на два паралельних, 10 років мало 13 учнів; 11 років – 16; 12 років – 19; 13 років – 20; 14 років – 6; 15 років – 6; 16 років – 3; 17 років – 1 учень. У восьмому класі гімназії з 38 учнів: 28 років мав 1 учень; 24 роки – 2; 23 роки – 1; 22 роки – 2; 21 рік – 5; 20 років – 6; 19 років – 8; 18 років – 6; 17 років мали 7 учнів¹⁵.

Серед учнів гімназії переважали вихідці з Галичини. Невелика кількість походила з Буковини. У річних звітах гімназії з кінця XIX ст. відображені назви повітів у яких проживали учні – Львівський і місто Львів, Бібрський, Городецький, Жовківський, Перемишлянський, Рава-Руський, Рудківський, Сокальський, Яворівський та інші.

Збережені звіти дирекції дозволяють прослідкувати динаміку кількості учнів, які навчалися у гімназії. У 1870-х рр. ця цифра сягала 250-350 осіб; у 1880-х. – 400; у 1890-х – 450, а на початку XX ст. – 500-600 учнів. Загалом за 1875-1914 рр. гімназію закінчили 2122 учні. Протягом 1875-1914 рр. у гімназії навчалось 22402 українці, і лише 69 поляків.

Учнями Академічної гімназії були такі відомі особистості, як Тарас та Петро Франки, Олександр Тисовський, Ігор Федів, Степан Шах, Осип Семенюк, Євген Коновалець, Мирон Кордуба, Євген Петрушевич, Степан Шухевич, Роман Сушко.

З роками, змінювалося й соціальне походження учнів гімназії. Так, у 1888 році найбільше учнів походило з родин священників – 132 учні; з родин службовців – 33; народних вчителів – 39; купців та ремісників – 65; із селян – 67; прислуги – 18; сиротами були 52 учні¹⁶.

У 1896-1897 навчальному році ситуація змінилася. Вихідців з родин селян було вже 175; священників – 125; народних вчителів – 34; службовців – 25; листоноші і пожежників – 19; ремісників – 18; вчителів середніх шкіл – 13; міських службовців – 10; дяків – 9; адвокатів та лікарів – 7; дрібних службовців – 4; заробітчан – 3; військових – 2 учні¹⁷. Отже, відбувався процес певної демократизації складу учнів гімназії.

Навчання в гімназії було платним. Воно складало 10 золотих ринських за кожне півріччя. У 1885 р. плату за навчання у гімназії збільшили до 12 золотих ринських за кожен семестр,¹⁸ а через рік плата зросла до 20 золотих ринських за кожне півріччя. За навчання у підготовчому класі плата становила 5 золотих ринських¹⁹. Починаючи з 1899-1900 навчального року плата за навчання уже становила 40 крон за кожне півріччя, також при вступі на навчання до гімназії кожен учень платив по 2 крони за шкільне приладдя, а також 2 крони на прибори для шкільних забав. Для учнів із незаможних родин, котрі мали добрі успіхи у навчанні, вводилося звільнення від половини шкільної оплати²⁰. Деяких учнів повністю звільняли від оплати за навчання. У 1884-1885 навчальному році до гімназійної каси, як плату за навчання внесено 2650 золотих ринських. Повністю сплатили за навчання батьки 161 учень, а 233 учні були звільнені від шкільної оплати²¹.

Матеріальну допомогу потребуючим гімназістам надавали різні фонди, інститути, товариства, окремі добродії і меценати. Так, Інститут "Народний дім" надав у 1884 році 24 учням гімназії матеріальну допомогу в розмірі 116 золотих ринських; 2 учні в гуртожитку "Народного дому" безкоштовно харчувалися²². Ставропігійський інститут 25 учням виділив 171 золотих ринських та в гуртожитку двоє учнів гімназії харчувалися безкоштовно, а семеро учнів у 1889 році проживали в тамтешньому гуртожитку²³.

Активно допомагало учням з бідних родин товариство "Руслан". З цією метою виділялися кошти на харчування, придбання одягу, орендування житла тощо. Наприкінці XIX ст. покровителями товариства були митрополит С. Сембратович, викладач гімназії К. Лучаковський, священники В. Небиловець, отець І. Юзичинський, о. Й. Шуховський, лікар Л. Коссака²⁴. Товариством керував вибраний відділ головою якого став священник А. Торонський, заступником – директор гімназії Е. Харкевич, секретарем і скарбником відповідно викладачі гімназії І. Громницький та О. Макарушка²⁵. Оскільки керівництво фонду, складалося

з осіб безпосередньо причетних до гімназії, то вони добре розуміли всі потреби учнів і могли справедливо та раціонально розпоряджатися грошовим фондом на користь найбільш потребуючих гімназистів.

Повсякденне життя учнів Академічної гімназії, як і інших середніх шкіл, регламентував перелік правил поведінки, котрих мали дотримуватися всі учні. Такі правила у квітні 1890 року затвердила Краєва шкільна рада²⁶. Кожен учень при вступі до гімназії отримував примірник приписів. Родич мав підписати цей документ, а учень вивчити і розповісти його зміст класному керівникові.

У правилах наголошувалося, що учні мають бути релігійними і високоморальними. Обов'язково мають приступати до святих Тайн сповіді та причастя, не пропускати Служб Божих. З школи до церкви і навпаки учні мали йти парами. Щоразу навчання у гімназії починалося й закінчувалося молитвою²⁷.

На навчання учні мали приходити охайними та чисто вдягненими. У вересні 1896 року Краєва шкільна рада запровадила для учнів галицьких середніх шкіл форму одягу. Це була суконна гранатова блуза з високим стоячим твердим коміром, сірі сукняні штани, висока чорна шапка з чорно блискучим дашком і чорний сукняний плащ з оксамитовим коміром, на якому спереду були дві блакитні нашивки. Для розрізнення типу шкіл гімназисти на шапці носили латинське G у вінку з дубових галузок, а під буквою G було римськими числами зазначено порядкове число львівських гімназій. За учнями академічної гімназії закріплено число I. Також за формою виокремлювали учнів молодших класів у котрих буква G була вишита срібними нитками, та старшокласників, у яких G була вишита золотистою ниткою. На комірцях блуз учні відповідно до класу носили відповідні паски (пружки). Відповідно I. кл. – 1 пасок; II. кл. – 2; III. кл. – 3, IV. кл. – 4 срібно-білого кольору, а учні з V по VIII класи мали такі ж, але золотисті паски²⁸.

В правилах суворо заборонялося пропускати заняття. У випадку відсутності учня на заняттях більше 8 днів без поважних причин і без відома дирекції гімназії, учня відраховували з навчального закладу. Поновитися на навчання можна було лише з дозволу вищих шкільних властей.

Учням заборонялося організовувати товариства або брати у них участь. Заборонялося слухати судові справи чи публічні збори. Вони не могли публічно зачитувати свої літературні твори. Більше того, учням заборонялося брати книги в публічних бібліотеках, читати нерелігійні чи не для шкільного віку книжки.

Учні, котрі не виконували шкільні приписи, могли бути виключені з гімназії.

З роками у цій сфері настали певні зміни. На зламі століть у гімназії почали відзначати дати так званого українського історичного календаря, зокрема річниці М. Шашкевича, Т. Шевченка, скасування кріпацтва й панщини. Перше святкування роковин смерті Т. Шевченка в гімназії, за дозволом шкільних властей відбулося 18 березня 1880 року. Це був вечір, на якому гімназисти читали Шевченкові вірші та співали у музичному супроводі. Присутніми були всі вчителі і деякі родини учнів²⁹.

Святкування пов'язані з 100 річчям від дня народження М. Шашкевича учні разом з викладачами проводили восени 1911 року. 29 жовтня учні взяли участь в посвяченні пам'ятника М. Шашкевичу в с. Підлисся, 5 листопада в урочистій процесії на Личаківське кладовище до могили М. Шашкевича, а 6 листопада в головному зведенні і Філії відбулися святкові концерти, що супроводжувалися промовами, декламаціями творів та хором співом³⁰.

Висновки і перспективи подальших досліджень у даному напрямі. Таким чином, можна стверджувати, що в Академічній гімназії у другій половині XIX - на початку XX ст. переважно навчалися українці, греко-католики, вихідці з Галичини. Соціальний ракурс гімназистів у другій половині XIX ст. характеризувався переважанням синів греко-католицьких священників над вихідцями з інших верств населення. На початку XX ст. навчання у гімназії стало реальним для представників різних соціальних верств.

Таблиця 1

Динаміка кількості учнів Львівської академічної гімназії, їх національність та віросповідання в останній чверті XIX - на початку XX століття.

Навчальний рік	Кількість учнів		Національність		Віросповідання		
	На кінець навчального року		українці	поляки	греко-католики	римо-католики	право-славні
1874/75	274		238	26	-	-	-
1875/76	291		268	23	-	-	-
1876/77	296		289	7	-	-	-
1877/78	335	Підгот.кл. - 35	334	1	333	2	44
1878/79	333	Підгот.кл. - 31	328	5	322	11	-
1879/80	356	Підгот.кл. - 28	350	6	341	15	-
1881/82	330	Підгот.кл. - 22	330	-	324	6	-
1882/83	359	Підгот.кл. - 30	359	-	352	7	-
1883/84	381	Підгот.кл. - 22	381	-	373	8	-
1884/85	384	Підгот.кл. - 30	384	-	377	7	-
1885/86	424	Підгот.кл. - 23	424	-	417	7	-
1886/87	406	Підгот.кл. - 38	406	-	400	6	-
1887/88	403	Підгот.кл. - 28	403	-	397	6	-
1888/89	412	Підгот.кл. - 28	412	-	406	6	-
1889/90	397	Підгот.кл. - 49	397	-	389	8	-
1890/91	399	Підгот.кл. - 49	399	-	391	8	-
1891/92	383	Підгот.кл. - 55	383 ^{1*}	-	372	10	1
1892/93	433	Підгот.кл. - 69	433	-	425	8	-
1893/94	471	Підгот.кл. - 32	471	-	463	8	-
1894/95	417		417	-	-	-	-
1895/96	425		425	-	418	7	-
1896/97	391		391	-	390	1	-
1897/98	423		423	-	424	1	-
1898/99	486		486	-	485	1	-
1899/1900	503		503	-	499	2	2
1901/02	586		586	-	581	2	3
1902/03	684		684	-	680	1	3
1903/04	738		738	-	732	-	6
1904/05	795		795	-	789	-	6
1905/06	856		856	-	843	3	10
1906/07 Гол.зв	626		626	-	616	2	8
1906/07 Філія	313		313	-	311	2	-
1907/08 Гол.зв	714		714	-	708	2	4
1907/08 Філія	346		346	-	346	-	-
1908/09 Гол.зв.	708		708	-	702	3	3
1908/09 Філія	448		448	-	448	-	-
1909/10 Гол.зв.	658		658	-	654	3	1
1909/10 Філія	541		541	-	539	2	-
1910/11 Гол.зв	577		577	-	576	1	-
1910/11 Філія	665		665	-	664	-	1
1911/12 Гол.зв	521		521	-	521	-	-
1911/12 Філія	729		728	1	727	2	-
1912/13 Гол.зв	501		501	-	501	-	-
1912/13 Філія	709		709	-	709	-	-
1913/14 Гол.зв	495		495	-	494	1	-
1913/14 Філія	626		626	-	626	-	-

Джерела: Звіти дирекції гімназії за 1874/1875 -1913/1914 навчальний роки.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

- ¹ Зашкільняк Л. Історія Польщі: Від найдавніших часів до наших днів / Л. Зашкільняк, М. Крикун. – Львів : ЛНУ ім. І. Франка, 2002. – С. 259.
- ² Крип'якевич І. Історичні проходи по Львові. / І. Крип'якевич. – Львів : Каменяр, 1991. – С. 15.
- ³ ENCYCLOPEDIA. Львівський національний університет імені Івана Франка : в 2-х т. Т. І. А-К. – Львів : ЛНУ імені Івана Франка, 2011. – С. 40.
- ⁴ ЦДІАУЛ. – Ф. 178. – Оп.3. – Спр. 447. – Арк. 26.
- ⁵ Шах С. Львів – місто моєї молодости. Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія / С. Шах. – Львів : Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2010. – С. 55.
- ⁶ Курляк І. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864-1918 pp.) : монографія / І. Курляк. – Львів, 1997. – С.39.
- ⁷ Plan nauki dla gimnazyów galicyjskich we Lwowie. – 1909. Rozporządzenie c. k. Rady Szkolnej Krajowej z dnia 2 sierpnia 1909. – Lwów. – S. 14.
- ⁸ Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1909/1910. – Львів, 1910. – С. 47
- ⁹ Харкевич Е. "Хроніка Львівської академічної гімназії" / Е. Харкевич // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1900/1901. – Львів, 1901. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – 35 с.
- ¹⁰ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za rok szkolny 1888. Lwów, 1888. З друкарні Товариства імені Шевченка. – С. 25.
- ¹¹ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za szkolny rok 1894. Lwów, 1894. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С. 39.
- ¹² Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie na rok szkolny 1881/82. Lwów, 1882. З друкарні Товариства імені Шевченка. – С. 59.
- ¹³ Курляк І. Українська гімназійна освіта у Галичині (1864-1918 pp.) : монографія. / І. Курляк. – Львів, 1997. – С. 31.
- ¹⁴ Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1905/1906. Львів, 1906. – С. 6.
- ¹⁵ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za szkolny rok 1896/97. Lwów, 1897. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С.44.
- ¹⁶ ЦДІАУЛ. – Ф. 178. – Оп.3. – Спр. 447. – Арк. 44.
- ¹⁷ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za szkolny rok 1896/97. Lwów, 1897. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С. 46.
- ¹⁸ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za rok szkolny 1884/85. Lwów, 1885. З друкарні Товариства імені Шевченка. – С. 56.
- ¹⁹ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za rok szkolny 1899/1900. Lwów, 1900. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С.42.
- ²⁰ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie na rok szkolny 1879/1880. Lwów, 1880. З друкарні Товариства імені Шевченка – С. 29.
- ²¹ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za rok szkolny 1884/85. Lwów, 1885. З друкарні Товариства імені Шевченка. – С. 55.
- ²² Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za rok szkolny 1892. Lwów, 1892. З друкарні Товариства ім. Шевченка. – С. 23.
- ²³ ЦДІАУЛ. – Ф. 178. – Оп.3. – Спр. 447. – Арк. 19.
- ²⁴ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za szkolny rok 1894. Lwów, 1894. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С. 33.
- ²⁵ Sprawozdanie dyrektora c. k. Gimnazji Akademickiej w Lwowie za szkolny rok 1896/97. Lwów, 1897. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С. 35.
- ²⁶ Харкевич Е. "Хроніка Львівської академічної гімназії" / Е. Харкевич // Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1900/1901. – Львів, 1901. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С. 49.
- ²⁷ ЦДІАУЛ. – Ф. 178. – Оп.3. – Спр. 424. – Арк. 29.
- ²⁸ Шах С. Львів – місто моєї молодости. Цісарсько-Королівська Академічна Гімназія / С. Шах. – Львів : Видавництво НУ "Львівська політехніка", 2010. – С. 165.
- ²⁹ ЦДІАУЛ. – Ф. 178. – Оп.3. – Спр. 433. – Арк. 31.
- ³⁰ Звіт дирекції ц. к. академічної гімназії у Львові за рік шкільний 1911/1912. Львів, 1912. З друкарні Наукового Товариства ім. Шевченка. – С. 54.

REFERENCES

- ¹ Zashkylniak, L., Krykun, M., (2002), *Istoria Polshi: Vid najdavnishykh czasiv do nashykh dnyv*, Lviv, LNU im. I. Franka, p. 259.
- ² Krypiakewycz, I., (1991), *Istoryczni prohody po Lvovi*, Lviv, Kameniar, p. 15.
- ³ (2011), *ENCYCLOPEDIA, Lvivskij nacionalnyj universytet imeni Ivana Franka, v 2-h t., t I A-K*, Lviv, LNU imeni Ivana Franka, p. 40.
- ⁴ CDIAUL, f. 178, op. 3, spr. 447, ark. 26.
- ⁵ Szah, S., (2010), *Lviv – misto mojej mladosti, cisarsko-korolivska akademicka gimnazia*, Lviv, Vydavnytvo NU Lvivska politeknika, p. 55.
- ⁶ Kurliak, I., (1997), *Ukrainska gimnazijna osvita u Galycyni (1864-1918 rr.)*, monografia, Lviv, p. 39.
- ⁷ Plan nauki dla gimnazyów galicyjskich we Lwowie. – 1909. Rozporządzenie c. k. Rady Szkolnej Krajowej z dnia 2 sierpnia 1909. – Lwów. – S. 14.
- ⁸ (1910), *Zvit dyrekcii c. k. akademickoi gimnazii u Lvovi za rik szkolny 1909/1910*, Lviv, p. 47.
- ⁹ Harkevycz, E., (1901), *Hronika Lvivskoi akademickoi gimnazii, Zvit dyrekcii c. k. Akademickoi gimnazii u Lvovi za rik szkolny 1900/1901*, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, 35 p.
- ¹⁰ (1888), *Sprawozdanie dyrektora c. k. gimnazii akademickoi vo Lvovi za rok szkolny 1888*, Lvov, z drukarni Tovarystva im. Szevczenka, p. 25.

- ¹¹ (1894), Sprawozdanie dyrekcji c. k. Gimnazii akademicknoi u Lvovi za szkolnyj rik 1894, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 39.
- ¹² (1882), Sprawozdanie dyrekcji c. k. Gimnazii akademicknoi vo Lvovi na rok szkolnyj 1881/1882, Lvov, z drukarni Tovarystva imeni Szevczenka, p. 59.
- ¹³ Kurliak, I., (1997), Ukrainska gimnazijna osvita u Galyczynie (1864-1918 rr.), monografia, Lviv, p. 31.
- ¹⁴ (1906), Zvit dyrekcji c. k. akademicknoi gimnazii u Lvovi za rik szkolnyj 1905/1906, Lviv, p. 6.
- ¹⁵ (1897), Sprawozdanie dyrekcji c. k. Gimnazii akademicknoi u Lvovi za szkolnyj rik 1896/1897, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 44.
- ¹⁶ CDIAUL, f. 178, op. 3, spr. 447, ark. 44.
- ¹⁷ (1897), Sprawozdanie dyrekcji c. k. Gimnazii akademicknoi u Lvovi za szkolnyj rik 1896/1897, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 46.
- ¹⁸ (1885), Sprawozdanie dyrekcji c. k. gimnazii akademicknoi vo Lvovi za rok szkolnyj 1884/85, Lvov, z drukarni Tovarystva imeni Szevczenka, p. 56.
- ¹⁹ (1900), Sprawozdanie dyrekcji c. k. gimnazii akademicknoi u Lvovi za szkolnyj rik 1899/1900, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 42.
- ²⁰ (1880), Sprawozdanie dyrekcji c. k. gimnazii akademicknoi vo Lvovi za rok szkolnyj 1879/1880, Lvov, z drukarni Tovarystva imeni Szevczenka, p. 29.
- ²¹ (1885), Sprawozdanie dyrekcji c. k. gimnazii akademicknoi vo Lvovi za rok szkolnyj 1885, Lvov, z drukarni Tovarystva im. Szevczenka, p. 55.
- ²² (1892), Sprawozdanie dyrektora c. k. gimnazii akademicknoi vo Lvovi za rok szkolnyj 1892, Lvov, z drukarni Tovarystva im. Szevczenka, p. 23.
- ²³ CDIAUL, f. 178, op. 3, spr. 447, ark. 19.
- ²⁴ (1894), Sprawozdanie dyrekcji c. k. gimnazii akademicknoi u Lvovi za szkolnyj rik 1894, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 33.
- ²⁵ (1897), Sprawozdanie dyrekcji c. k. gimnazii akademicknoi u Lvovi za szkolnyj rik 1896/97, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 35.
- ²⁶ Harkevycz, E., (1901), Hronika Lvivskoi akademicknoi gimnazii, Zvit dyrekcji c. k. Akademicknoi gimnazii u Lvovi za rik szkolnyj 1900/1901, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 49.
- ²⁷ CDIAUL, f. 178, op. 3, spr. 424, ark. 29.
- ²⁸ Szah, S., (2010), Lviv – misto mojej molodosti, cisarsko-korolivska akademicka gimnazia, Lviv, Vydavnyctvo NU Lvivska politeknika, p. 165.
- ²⁹ CDIAUL, f. 178, op. 3, spr. 433, ark. 31.
- ³⁰ (1912), Zvit dyrekcji c. k. Akademicknoi gimnazii u Lvovi za rik szkolnyj 1911/1912, Lviv, z drukarni Naukovogo Tovarystva im. Szevczenka, p. 54.